

# Ersättning till ställföreträdare och mentorer inom överförmyndarnämnden

**Diarienummer:** ON 2023/00099  
**Paragraf:** § 132  
**Beslutsinstans:** Överförmyndarnämnden  
**Beslutsdatum:** 2023-12-12

**Informationsklassning:** 1.1.1.1  
**Dokumentansvarig:** Annelie Willén  
**Giltighetstid:** 2024-01-01

**Föregående diarienummer:** 22/ÖN 0008  
**Föregående beslutsdatum:** 2023-01-24  
**Föregående beslutsinstans:** Överförmyndarnämnden  
**Föregående paragraf:** § 1

# Innehållsförteckning

Ersättning till ställföreträdare och mentorer inom överförmyndarnämnden..	3
1. Inledning .....	3
Del 1 .....	3
Ersättning till ställföreträdare inom överförmyndarnämnden.....	3
2. Vilken ersättning betalas ut till ställföreträdare? .....	3
2.1. God man och förvaltare enligt 11 kap. föräldrabalken (FB).....	3
2.1.2. God man enligt 11 kap. 1-3 § § FB.....	6
2.2. Ersättning till förmyndare och vårdnadshavare .....	6
2.3. God man för ensamkommande barn .....	7
2.4. Om det finns särskilda skäl .....	7
3. Sänkning av arvodet.....	7
3.1. Sänkning av arvode på grund av försenad redovisningshandling...	7
4. Vem ska betala arvodet? .....	8
4.1. Huvudmannen betalar som regel.....	8
4.2. Arvodesgrundande inkomster och tillgångar .....	8
Arvodesgrundande inkomst .....	8
4.3. Kommunen administrerar utbetalningen av arvodet.....	9
5. Överklaga arvodesbeslut .....	9
Del 2.....	10
Ersättning till mentorer inom överförmyndarnämnden.....	10
1. Inledning .....	10
2. Vilken ersättning utgår till mentorer? .....	10
3. Vem ska betala ersättningen?.....	10

# Ersättning till ställföreträdare och mentorer inom överförmyndarnämnden

## 1. Inledning

I den första delen (Del 1) redovisas en sammanställning av samtliga beslut till ställföreträdare angående arvoden och ersättning som fattats av nämnden. I den andra delen (Del 2) finns en sammanställning över ersättningen för mentorer. Syftet med sammanställningen är att ge en överskådlig bild av den arvodestaxa som gäller för ställföreträdarna och mentorerna inom överförmyndarnämnden för Motala, Mjölby, Vadstena, Boxholm och Ödeshögs kommuner.

## Del 1

### Ersättning till ställföreträdare inom överförmyndarnämnden

## 2. Vilken ersättning betalas ut till ställföreträdare?

### 2.1. God man och förvaltare enligt 11 kap. föräldrabalken (FB)

Ställföreträdaren har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB). Ställföreträdaren har endast rätt till ersättning för de uppdrag och den omfattning han/hon blivit förordnad för. Uppdraget som ställföreträdare kan innehålla delarna att bevaka huvudmannens rätt, förvalta dennes egendom och sörja för dennes person. Uppdraget kan avse alla tre delar men kan också vara begränsat till ett eller två av delarna.

#### **Bevaka rätt**

Att bevaka rätt ingår normalt i ställföreträdarens uppdrag att förvalta sin huvudmans egendom och sörja för hans/hennes person. Men det kan uppstå speciella händelser utöver de normalt förekommande, t.ex. att huvudmannen blir delägare i ett dödsbo eller att dennes fastighet ska säljas. Då det gäller enstaka eller begränsade händelser är det lämpligare att arvoda per timme för viss angelägenhet utöver arvode enligt procent av prisbasbeloppet för uppdraget i övrigt, än med stöd av procent av prisbasbeloppet. Ställföreträdaren bör i dessa fall noggrant beskriva de utgifter som utförts och ange tidsåtgången.

I vissa situationer kan det vara rimligt med motivering varför ställföreträdaren själv utför åtgärder istället för att anlita annan aktör (beställa en tjänst av någon annan).

Kategori	Insats - bevaka rätt	Kronor/ timme
1.	Till exempel lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvskifte, kontakter med fordringsägare. Kan också avse större insatser kopplade till assistansersättning, skuldsanering eller andra insatser för den enskilde.	200-300
2.	Till exempel mer kvalificerat arbete vid skuldsanering, försäljning av fastighet eller bostadsrätt utan mäklare (bör endast ske undantagsvis), mer kvalificerat arbete vid boutredning och arvskifte.	300-400
3.	Till exempel medverka vid domstolsförhandlingar, förlikningsavtal och annat renodlat kvalificerat juridiskt arbete.	400-550

### Förvalta egendom

Ställföreträdaren ska förvalta huvudmannens tillgångar på bästa sätt. I uppdraget ingår bl.a. att betala räkningar, dela ut fickpengar, göra omplacering m.m. Tillgångarna ska i skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De tillgångar som därutöver finns ska enligt huvudregeln placeras tryggt och ge en skälig avkastning, enligt 12 kap. 4 § FB.

Kategori	Insats - förvalta egendom	Grundarvode per år, % av prisbasbelopp
1.	Huvudmannen har ett person-/transaktionskonto, eventuellt också ett sparkonto med ett mindre belopp. Huvudmannen förvaltar delvis själv sina tillgångar. Om medel lämnats till personal i huvudmannens boende ska ställföreträdaren regelbundet (1 gång/månad är lämpligt) kontrollera kassaboken som ska föras för varje boende. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och insatser.	10-15 %
2.	Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Förutom vad som angetts under kategori 1 betalar t.ex. ställföreträdaren ut fickpengar ett par gånger i månaden och har oftare kontakt med myndigheter (skuldsanering t.ex.) och banker eller andra finansieringsrörelser.	10-30 %

3.	Förutom under kategori 1 och 2 upptagna uppgifter ansvarar ställföreträdaren för t.ex. skötsel av huvudmannens fastighet med därtill hörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar m.m.), övervakning av affärsrörelse, upprättande av en omfattande deklaration och komplicerad årsredovisning till överförmyndarnämnden.	30 % -
----	---	--------

### Sörja för person

Ställföreträdaren ska se till att huvudmannen har en meningsfull fritid och att dennes medel används på bästa sätt. Det är inte ställföreträdaren som ska utföra praktiska uppgifter så som tex. hänga upp gardiner, handla dagligvaror, städa eller gå på promenader. Om ställföreträdaren ändå åtar sig sådana uppgifter kan han/hon inte räkna med att få ersättning för detta.

Kategori	Insats – sörja för person	Grundarvode per år % av prisbasbelopp
1.	Ett besök per månad, kontakt per telefon, sms, mail med huvudmannen och/eller boendet, ajourhållning om den personliga situationen.	10-15 %
2.	Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter. Allt vad som behövs för att fullgöra uppdraget.	10-30 %
3.	Stora insatser och stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses och ställföreträdaren ska kunna förstå behoven vilka varierar över tid. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, anhöriga och myndigheter.	30 % -

### Kostnadsersättning

Enligt 12 kap. 16 § FB har ställföreträdare rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Överförmyndarnämnden ger en schablonersättning om 2 % av prisbasbeloppet, om denne begär sådan ersättning. Schablonersättningen läggs in på en egen rad i arvodesbeslutet. Ersättning om 2 % gäller om uppdraget avser två delar eller ett fullt ställföreträdarskap. Om uppdraget endast avser en del får ställföreträdaren endast 1 % av prisbasbeloppet i schablonersättning.

Ställföreträdaren kan välja att begära ersättning för faktiska kostnader. Den generella kostnadsersättningen om 2 % av prisbasbeloppet frångås då och istället ersätts ställföreträdaren för de utgifter den kan uppvisa underlag för.

Kostnader för resor med egen bil inom uppdraget ersätts, enligt Skatteverkets schablon. Ställföreträdaren redovisar resorna i en körjournal. Kostnader för resor med kollektivtrafik ersätts mot uppvisande av biljett.

#### *Större kostnader*

Större kostnader, såsom för längre resor med bil, biljettkostnad för längre resor och liknande ska huvudmannen stå för. Ställföreträdaren ska därför – om kostnaden kan förutses och beloppet inte ryms inom behållning på det öppna kontot – ansöka om överförmyndarnämndens medgivande till uttag från spärrat konto vid den tidpunkt som kostnaden uppstår.

### **2.1.2. God man enligt 11 kap. 1-3 §§ FB**

God man enligt 11 kap. 1-3 §§ FB har ett tillfälligt uppdrag. En god man som förordnats av överförmyndarnämnden har rätt till ett skäligt arvode. Då uppdraget är av tillfällig natur kan det ibland vara svårt att tillämpa procentsatser som underlag för arvodesbeslutet. Då kan timarvode användas enligt rubriken *Bevaka rätt*.

Arvode och ersättning för utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas med dödsboets medel. Vid det kommande skiftet avräknas det beslutade beloppet på huvudmannens arvslott. Vid de tillfällen då dödsboets tillgångar inte räcker eller om boet är av liten omfattning blir kommunen betalningsansvarig om inte särskilda skäl föranleder annat.

### **2.2. Ersättning till förmyndare och vårdnadshavare**

En förordnad förmyndares uppdrag är att förvalta omyndigas tillgångar och företräda dem i angelägenheter som rör tillgångarna (12 kap. 1 § FB). En förordnad förmyndare, tillfällig förmyndare och medförmyndare har rätt till ett skäligt arvode. Detsamma gäller för de som är särskilt förordnad vårdnadshavare och tillfälliga vårdnadshavare. Beroende på hur stora tillgångar den underårige har och vilken arbetsinsats som krävs av den förordnade förmyndaren får överförmyndarnämnden avgöra på vilket sätt ställföreträdaren ska ersättas och vad som är ett skäligt arvode. Om den underårige inte har några tillgångar alls eller mycket liten ekonomi kan ställföreträdaren ersättas med ett schablonbelopp. Vid bedömningen kan man använda sig av vad som sägs ovan under "Förvalta egendom".

Föräldrar som är förmyndare (legala förmyndare) har rätt till arvode och ersättning för utgifter med anledning av förvaltningen av den omyndiges egendom endast om det finns särskilda skäl. Kommunen blir aldrig betalningsansvarig i dessa ärenden.

En tillfällig vårdnadshavare, blir med automatik även förmyndare och har därmed rätt till ett skäligt arvode och ersättning för utgifter (6 kap. 10 f §

FB). Vad som utgör skäligt arvode får bestämmas från fall till fall med hänsyn taget till uppdraget komplexitet.

## 2.3. God man för ensamkommande barn

God man för ensamkommande barn har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB).

Följande ersättningsnivåer gäller från och med 15 februari 2022

- Ett schablonarvode om 6 % av prisbasbeloppet per månad under asyltiden. Redovisning lämnas kvartalsvis och arvodering sker med samma frekvens.
- Ett schablonarvode om 3 % av prisbasbeloppet per månad från det ensamkommande barnet har fått tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd. Redovisning lämnas kvartalsvis och arvodering sker med samma frekvens.
- Kostnadsersättning om 2 % av prisbasbeloppet årligen ges schablonmässigt (0,5 % per kvartal).
- Resor med egen bil ersätts med de avdragsgilla schablonvärden som är fastställda av skatteverket. Ställföreträdaren redovisar resorna i en körjournal.
- Parkeringsbiljetter eller resor med kollektivtrafik inom uppdraget ersätts mot uppvisande av kvitto.
- Beslut kan fattas om högre eller lägre arvode än schablonarvode i extraordinära fall.
- Ersättning för inkomstbortfall medges för resor till Migrationsverket under asyltiden.<sup>1</sup>
- Färdtid ersätts inte särskilt utan ingår i schablonbeloppet.

## 2.4. Om det finns särskilda skäl

Överförmyndarnämnden kan besluta att frångå ovan angivna ersättningsnivåer, om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet.

# 3. Sänkning av arvodet

## 3.1. Sänkning av arvode på grund av försenad redovisningshandling

Överförmyndarnämnden har den 13 november 2019<sup>2</sup> fattat beslut om en generell sänkning av arvodet för alla ställföreträdaren som inte lämnar in års- eller sluträkningen i rätt tid. Arvodet kommer då att sänkas med motsvarande 1 % av prisbasbeloppet, för varje del som uppdraget omfattas

<sup>1</sup> Överförmyndarnämndens beslut, 6 mars 2016, 15/ÖN 0007, § 24, Förslag på tillägg till arvodestaxa för god man för ensamkommande barn.

<sup>2</sup> Överförmyndarnämndens beslut, 2019-11-13, 19/ÖN 0095, § 124, Arvodessänkning på grund av sent inkommen redovisning.

av. Vid fullt ställföreträderskap dvs. om uppdraget omfattar bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person kommer en sänkning att göras med 3 % av prisbasbeloppet.

Sänkning av arvode kan även ske om ställföreträdaren på annat sätt misskött sitt uppdrag vilket inneburit att nämndens granskning och kontroller försvårats eller förorsakat huvudmannen rättsförluster.

## 4. Vem ska betala arvodet?

### 4.1. Huvudmannen betalar som regel

Huvudregeln är att huvudmannen själv betalar arvodet, enligt 12 kap. 16 § FB. Om huvudmannens inkomster understiger 2.65 gånger prisbasbeloppet eller om huvudmannens tillgångar understiger två gånger prisbasbeloppet under det år som uppdraget har utförts, ska kommunen betala arvodet.

Det är överförmyndarnämnden som fattar beslut om ersättningens (arvode plus kostnadsersättning) storlek, vem som ska betala, samt hur ofta och för vilken tid såväl arvode som ersättning för utgifter ska betalas.

Om det finns särskilda skäl kan överförmyndarnämnden besluta om avsteg från huvudregeln till huvudmannens fördel, d.v.s. kommunen får betala ersättningen till ställföreträdaren. I förarbetet till föräldrabalken nämns som exempel de fall där huvudmannen har stora vårdkostnader som tar dennes inkomst i anspråk eller att tillgångarna består av en fastighet som huvudmannen själv bor i eller som är mycket svår att sälja till rimliga villkor.<sup>3</sup> Särskilda skäl kan även vara föreligga om en huvudman har beviljats en skuldsanering utan betalningsplan.

Överförmyndarnämnden har också i undantagsfall möjlighet att fatta beslut som är till huvudmannens nackdel. Det betyder att huvudmannen får betala ersättningen trots de angivna inkomst- och tillgångsgränserna i 12 kap. 16 § FB. Som exempel nämns i ovan angivna proposition när kommunen genom att stå för arvodet bidrar till en kapitalbindning hos huvudmannen som inte kan komma denne till godo. En sådan situation kan uppkomma t.ex. vid vården av egendom tillhörig en svårt sjuk som inte själv kan dra nytta av sina tillgångar och som inte har några nära anhöriga.<sup>4</sup>

### 4.2. Arvodesgrundande inkomster och tillgångar

Överförmyndarnämnden har antagit riktlinjer för vad som ska räknas in i den arvodesgrundande inkomsten och de arvodesgrundande tillgångarna.

#### Arvodesgrundande inkomst

Arvodesgrundande inkomst	Inkomster som inte är arvodesgrundande
--------------------------	--

<sup>3</sup> Prop. 1993/94:251 Förmyndarskapslagstiftningen s. 221.

<sup>4</sup> Prop. 1993/94:251 Förmyndarskapslagstiftningen s.221.

1) Arbetsinkomster (brutto)	1) Barnbidrag
2) Pensioner (brutto)	2) Bostadsbidrag/bostadstillägg
3) Sjukpenning (brutto)	3) Habiliteringsersättning
4) Livränta (brutto)	4) Försörjningsstöd/underhållsstöd
5) Utdelning (brutto)	5) Fondmedel
6) Ränta (brutto)	6) Sålda värdepapper
	7) Försäkringspengar
	8) Skatteåterbäring
	9) Handikappersättning/merkostnadsersättning
	10) Gåva
	11) Arv

### **Arvodesgrundande förmögenhet eller tillgångar**

Med arvodesgrundande förmögenhet eller tillgångar avses nettotillgångar, det vill säga vad som återstår sedan medgivna avdrag enligt skattelagstiftningen har gjorts. Individuellt pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande ska inte räknas in i den arvodesgrundande förmögenheten. Framkommer det att den enskilde genom överföringar av summor som överstiger det genomsnittliga sparandet försöker att kringgå reglerna gällande arvodesgrundande förmögenhet ska de summor som överstiger vad som är att betrakta som ett genomsnittligt sparande räknas in i den arvodesgrundande förmögenheten jfr 5 kap. 1 § lagen om individuellt pensionssparande. Fastighet eller bostadsrätt som den enskilde bor i räknas inte in i den arvodesgrundande förmögenheten.

### **4.3. Kommunen administrerar utbetalningen av arvodet**

Överförmyndarnämnden fattade beslut den 13 november 2018<sup>5</sup> att Motala kommun från och med 1 januari 2019 betalar ut samtliga arvoden, även om huvudmannen ska stå för arvodet. Det innebär att ställföreträdare alltid är garanterad sitt arvode. Motala kommun fakturerar sedan de huvudmän som själva ska betala för arvodet. Har huvudmannen svårt att betala fakturan i tid eller hela beloppet på en gång kan anstånd eller delbetalning beviljas, efter ansökan till Motala kommuns ekonomienhet.<sup>6</sup>

## **5. Överklaga arvodesbeslut**

Beslut om arvode fattas av överförmyndarnämnden. Beslutet kan överklagas till tingsrätten. Enligt 42 § förvaltningslagen får var och en som berörs av beslutet överklaga. Det innebär att huvudmannen själv,

<sup>5</sup> Överförmyndarnämndens beslut, 2019-11-13, 18/ÖN 0006, § 119, Fakturering av arvoden till huvudmän.

<sup>6</sup> Överförmyndarnämndens beslut, 2019-06-10, 19/ÖN 0059, § 74, Anstånd med att betala arvodesfaktura.

ställföreträdare och delägare i huvudmannens dödsbo har rätt att överklaga. Hur man överklagar framgår av arvodesbeslutet.

## Del 2

# Ersättning till mentorer inom överförmyndarnämnden

## 1. Inledning

En mentor är en erfaren ställföreträdare vars syfte är att ge råd och stöd till nya oerfarna ställföreträdare. Mentorn är inte en representant eller anställd av överförmyndarkansliet. Den andra delen av dokumentet (Del 2) syftar till att visa hur mycket en mentor får i ersättning.

## 2. Vilken ersättning utgår till mentorer?

Överförmyndarnämnden har den 12 december 2023 beslutat om en ny mentorsorganisation samt beslutat att mentorerna ska få en årlig utbetalning om 15 % av prisbasbeloppet.<sup>7</sup> Om uppdraget avslutas eller påbörjas under påbörjat år, får mentorn ersättning för de månader han eller hon varit mentor. Mentorerna kan inte få kostnadsersättning eller milersättning.

## 3. Vem ska betala ersättningen?

Överförmyndarnämnden står för kostnaden. Den enskilde, det vill säga huvudmannen ska inte belastas för mentorsarvodet.

---

<sup>7</sup> 2023/ÖN00090 Mentorsorganisation och uppdragsbeskrivning för mentorer inom överförmyndarverksamheten.